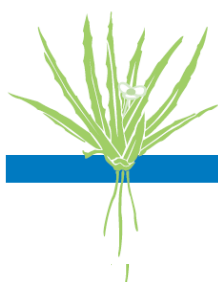

QUICK SCAN NIEUWE WATERGANG IN DE GEMEENTE TIEL

BUREAU VIRIDIS

Onderzoeksbureau voor natuur en landschap

In opdracht van:
Gemeente Tiel

QUICK SCAN NIEUWE WATERGANG IN DE GEMEENTE TIEL

April 2009

J.M. van Gooswilligen
Th. de Jong

Op verzoek van
Gemeente Tiel

BUREAU VIRIDIS

Onderzoeksbureau voor natuur en landschap

Bureau Viridis B.V.
Godfried Bomansstraat 7
4103 WR Culemborg
Tel: 0345 544679
Mob : 0644642269
Fax : 0345 544661
Email: info@bureau-iridis.nl
www.bureau-iridis.nl
BTW-nummer: NL83222315.B01
KvK-nummer: 11055787

Colofon

© Bureau Viridis, Culemborg

Tekst en samenstelling: J.M. van Gooswilligen en Th. de Jong

Foto's: J.M. van Gooswilligen

Inzet omslag: Kleine watersalamander (Th. de Jong)

Luchtfoto's: Google Earth

In opdracht van: Gemeente Tiel

Projectnummer: 2009-13

Rapportnummer: 2009-13

Wijze van citeren: Gooswilligen, J.M. van, en T.H. de Jong 2009. Quickscan nieuwe watergang in de gemeente Tiel. Bureau Viridis, B.V. Culemborg.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Bureau Viridis, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Bureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Bureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Bureau Viridis is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

INHOUD

1	Inleiding	2
	1-1 Aanleiding en context	2
	1-2 Doel	2
2	Wettelijke status en bescherming van de soorten	3
	2-1 Flora- en faunawet	3
3	Gebiedsbeschrijving	4
4	Methode	6
	4-1 Veldonderzoek	6
	4-2 Archiefonderzoek	7
5	Resultaten	8
	5-1 Vaatplanten	8
	5-2 Amfibieën	8
	5-3 Reptielen	9
	5-4 Vogels	9
	5-5 Zoogdieren	9
	5-6 Vissen	10
	5-7 Gegevens Natuurloket	10
6	Analyse	12
	6-1 Analyse	12
	6-2 Ontheffingsaanvraag	12
7	Aanbevelingen	14
8	Samenvatting	15
9	Literatuur	16

1 INLEIDING

1-1 Aanleiding en context

De Gemeente Tiel is voornemens nabij de Westroyensestraat een nieuwe watergang aan te leggen. Hiertoe zal een bestaande watergang verbreed en uitgediept worden en zal een nieuw deel gegraven worden.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden worden mogelijk verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet met betrekking tot beschermde soorten overtreden. Mogelijk moet voor de uitvoering van de werkzaamheden een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd.

Een ontheffing hoeft niet te worden aangevraagd indien de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd conform de Gedragscode Flora- en faunawet Gemeente Tiel.

1-2 Doel

De uitvoering van de plannen kunnen gevolgen hebben voor de ter plaatse voorkomende (beschermde) flora en fauna. Mogelijk worden daarbij verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden. Om goed voorbereid te zijn op een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet wil de opdrachtgever antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten komen op het tracé van de nieuwe watergang voor of kunnen voorkomen,
- Komen op het tracé geschikte biotopen voor beschermde soorten voor,
- Is het te verwachten dat een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk is,
- Kunnen de werkzaamheden conform de Gedragscode Flora- en faunawet Gemeente Tiel uitgevoerd worden.

2 WETTELIJKE BESCHERMING

2-1 Flora- en faunawet

De Flora en faunawet is alleen (met uitzondering van de zorgplicht) van toepassing op de in de wet aangewezen beschermde soorten. Dit zijn alle van nature in Nederland voorkomende zoogdiersoorten (met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis), alle soorten amfibieën en reptielen, bepaalde soorten vissen (met uitzondering van soorten van de Visserijwet 1963) en alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Bovendien zijn een aantal planten- en diersoorten aangewezen als zijnde beschermde soorten. De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat de in het wild levende soorten zoveel mogelijk 'met rust gelaten' worden.

Op 21 februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur betreffende artikel 75 van de FF-wet van kracht geworden. Hierbij is onderscheid tussen de soorten aangebracht, waarbij de volgende tabellen worden onderscheiden:

Tabel 1 *'Algemene soorten'*

Voor deze soorten geldt dat voor ruimtelijke ingrepen een vrijstelling wordt verleend. Er hoeft geen ontheffing van Art. 75 van de FF-wet te worden aangevraagd. Wel is op de ingrepen de zorgplicht van toepassing. De zorgplichtbepaling houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving.

Tabel 2 *'Overige soorten'*

Voor deze soorten geldt dat bij ruimtelijke activiteiten geen ontheffing Art. 75 van de FF-wet hoeft te worden aangevraagd, mits de activiteiten worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Zolang een dergelijke gedragscode nog niet is geformuleerd zijn ruimtelijke activiteiten met betrekking tot deze soorten wel ontheffingsplichtig.

Tabel 3 *'Bijzondere soorten'*

Dit zijn soorten die vermeld staan in bijlagen van de Habitatrichtlijn, alle vogelsoorten en enkele op de Rode Lijsten vermelde soorten. Voor deze soorten geldt dat voor ruimtelijke ingrepen een ontheffing aangevraagd moet worden van Art. 75 van de FF-wet. Deze ontheffing zal getoetst worden aan drie criteria:

- Is er sprake van een in bij de wet genoemd belang
- Is er een alternatief, zo ja, dan geldt dat het alternatief uitgevoerd dient te worden. Zo nee, dan wordt de ingreep aan de wet getoetst.
- De geplande ingreep doet geen afbreuk aan de duurzame staat van instandhouding van de soort.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING

Het plangebied loopt vanaf de oostkant van Tiel, bij de sluizen in het Amsterdam-Rijnkanaal, langs de spoorlijn tot aan de Westroijensestraat. Deels zijn hier al watergangen aanwezig, deze zullen worden uitgediept of verbreed. Het tracé tussen de Westroijensestraat en de Grote Brugse Grintweg zal nieuw gegraven worden. Figuur 1 geeft een overzicht van het plangebied en het geplande tracé van de sloot.

Foto: Google Earth

Figuur 1: overzicht van plangebied
— tracé van de nieuwe sloot.

Het tracé van de watergang loopt door sterk antropogeen beïnvloed gebied. Aan de oostkant, waar al enkele watergangen liggen, loopt de watergang langs de rand van een industrieterrein. De sloten liggen hier veelal in de wegbermen of plantsoenen.

Bij de zijtak naar het Amsterdam-Rijnkanaal wordt water in de sloot ingelaten. Vanaf dit punt is de stroming dan ook redelijk sterk in noordelijke richting. De watergang is hier ongeveer 2.5 tot 3 meter breed en plaatselijk meer dan 120 centimeter diep.

De slootjes ten zuiden van de inlaat zijn veel smaller, ongeveer 1 meter breed en gemiddeld 20 centimeter diep. Plaatselijk ligt hier veel afval en blad in de sloot.

Vanaf de Kanaalstraat buigt de sloot af naar het westen. De sloot wordt hier gaandeweg steeds smaller en ondieper. In de delen waar bomen langs het water staan ligt er veel blad in het water. Daarnaast ligt er plaatselijk veel afval in de sloot. Langs de Bulkweg is de sloot slecht 40 centimeter breed en slecht enkele centimeters diep.

Het deel tussen de Grote Brugse Grintweg en de Westroijensestraat bestaat momenteel uit een plantsoen met speeltuin en een

volkstuintencomplex. Langs het plantsoen staat een houtwal van populieren. Onder de populieren groeien struiken als meidoorn en Gelderse roos. Tussen het plantsoen en de Volkstuinen ligt een klein braamstruweel, waar veel afval gedumpt is.

Figuur 2: impressie van het onderzoeksgebied.

4 METHODE

4-1 Veldonderzoek

Het geplande tracé van de nieuwe watergang is middels een quickscan in beeld gebracht. Het onderzoek heeft in de eerste plaats betrekking op de watergang en de daarin voorkomende plant- en diersoorten. In de tweede plaats ook onderzoek verricht in de directe omgeving van de watergang. Dit is van belang omdat de Gemeente Tiel het project wil uitvoeren conform de Gedragscode Flora- en Faunawet van de gemeente Tiel. De directe omgeving van de watergang is daarom onderzocht op de aanwezigheid van beschermde plantensoorten of nesten van broedende vogels.

Quickscan

Planten en dieren worden normaliter op een aantal momenten in het jaar onderzocht. Veel soorten, waaronder dagvlinders, libellen, sprinkhanen zijn fysiek niet steeds als imago aanwezig waardoor ze niet het hele jaar door onderzocht kunnen worden. Kleine zoogdieren zijn door de winterse omstandigheden in aantal gedecimeerd zodat vangstresultaten in het voorjaar geen goed beeld van de aanwezige soorten en aantallen geven. In het voorjaar hebben vleermuizen hun winterverblijven verlaten, maar hebben nog geen zomerkolonies gevormd. Indien een dergelijk uitgebreid onderzoek niet mogelijk is wordt gewoonlijk volstaan met een quickscan. Gezien de tijdseisen die aan het onderzoek worden gesteld is ook in onderhavig onderzoek een quickscan uitgevoerd. Hierbij is op basis van geografische ligging, terreingesteldheid en expert judgement beoordeeld of er in het plangebied (mogelijk) beschermde soorten voorkomen. Voor het complementeren van de quickscan zijn er twee veldbezoeken gebracht.

Tijdens het terreinbezoek zijn de volgende elementen onderzocht:

- aanwezige beschermde of bedreigde soorten,
- biotooptypen,
- natuurlijke elementen,
- mogelijke verblijfplaatsen van beschermde soorten.

Om de ecologische waarde van het plangebied in te schatten zijn er twee veldbezoeken gebracht. Deze onderzoeken hebben plaats gevonden op 01-04-2009 en 06-04-2008. Tijdens het terreinbezoek is de watergang én de directe omgeving van de watergang (een strook van ongeveer 5 meter aan beide zijden van de watergang) onderzocht.

4-2 Archiefonderzoek

Naast het veldonderzoek heeft er ook archiefonderzoek plaatsgevonden. Hiervoor is het eigen archief van Bureau Viridis geraadpleegd. In 2008 heeft Bureau Viridis in opdracht van de Gemeente Tiel een groot aantal watergangen binnen de gemeente onderzocht ten behoeve van baggerwerkzaamheden. Tijdens dit onderzoek zijn ook (delen van) de watergangen van dit project onderzocht. Uit de gegevens blijkt dat de kleine modderkruiper voorkomt in één van de watergangen van dit onderzoek.

Het natuurloket is geraadpleegd betreffende gegevens uit de twee kilometerhokken (158 – 434 en 159 – 434) waarin het plangebied gelegen is. Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat er in deze kilometerhokken geen soorten uit de tabellen 2 of 3 van de Flora en Faunawet voorkomen. Bij de interpretatie van de gegevens van het Natuurloket moet bedacht worden dat het geplande tracé minder dan 5% van beide kilometerhokken beslaat.

Tot slot is de site waarneming.nl gebruikt voor het verkrijgen van gegevens. Op deze site kunnen flora- en faunagegevens worden opgevraagd. De locaties van de waarnemingen worden zeer exact weergegeven (tot op enkele meters nauwkeurig). Uit de gegevens van deze site blijken er in het plangebied geen beschermde soorten uit tabel 2 of 3 van de flora- en faunawet voor te komen.

5 RESULTATEN

Onderstaand worden de resultaten per soortengroep beschreven.

5-1 Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten uit de tabellen 2 en 3 van de Flora- en faunawet aangetroffen. Gezien de terreingesteldheid van het plangebied wordt de aanwezigheid van beschermde plantensoorten uit de tabellen 2 of 3 uitgesloten geacht.

5-2 Amfibieën

Tijdens het veldbezoek is onderzoek gedaan naar het voorkomen van amfibieën. In de bestaande watergang zijn twee amfibieënsoorten aangetroffen, namelijk kleine watersalamander en bruine kikker. Beide soorten staan vermeld in tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Figuur 3: vindplaatsen van amfibieën.
■ Kleine watersalamander
■ Bruine kikker

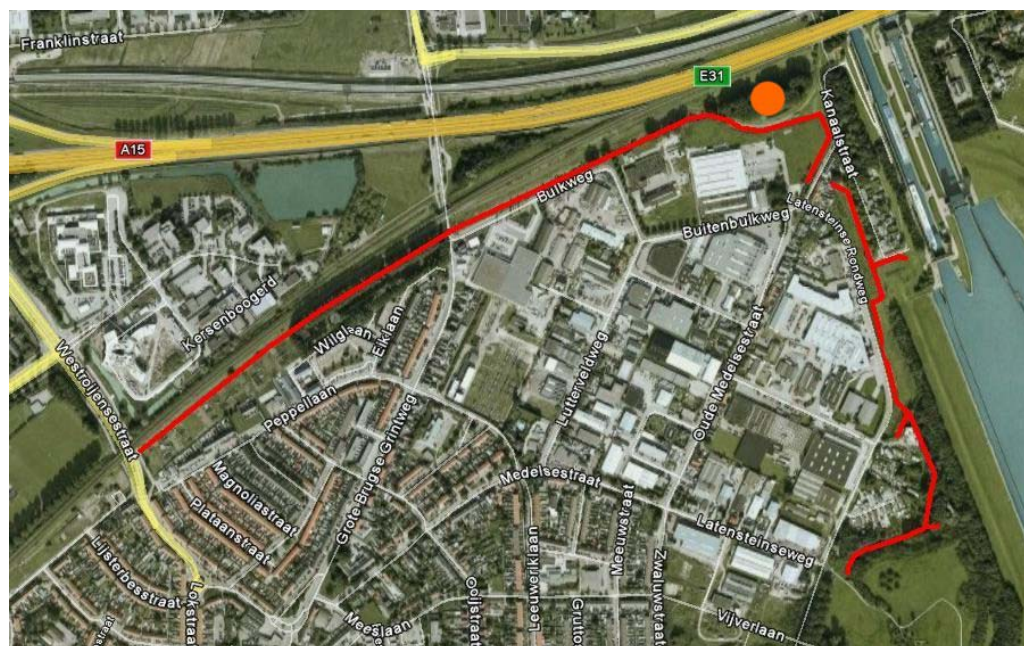
5-3 Reptielen

Tijdens het veldonderzoek zijn er geen reptielen in het plangebied aangetroffen. Er zijn geen geschikte leefgebieden voor reptielen in het plangebied aanwezig. Hierdoor wordt de aanwezigheid van reptielen in het plangebied uitgesloten geacht.

5-4 Vogels

Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. In het plangebied is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vogels. De Dienst Landelijk Gebied die de wetgever adviseert omtrent ontheffingen, hanteert hiertoe de zogenaamde Vogellijst, een lijst met vogelsoorten die geen eigen nest kunnen bouwen, die ook buiten de broedtijd van het nest gebruik maken of die ieder jaar naar hetzelfde nest terugkeren.

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van vogels aangetroffen. In een bosje tussen het spoor en de snelweg A15 is een roekenkolonie aangetroffen. Roeken staan geplaatst op de Vogellijst. Ze keren ieder jaar terug naar de in broedkolonie.

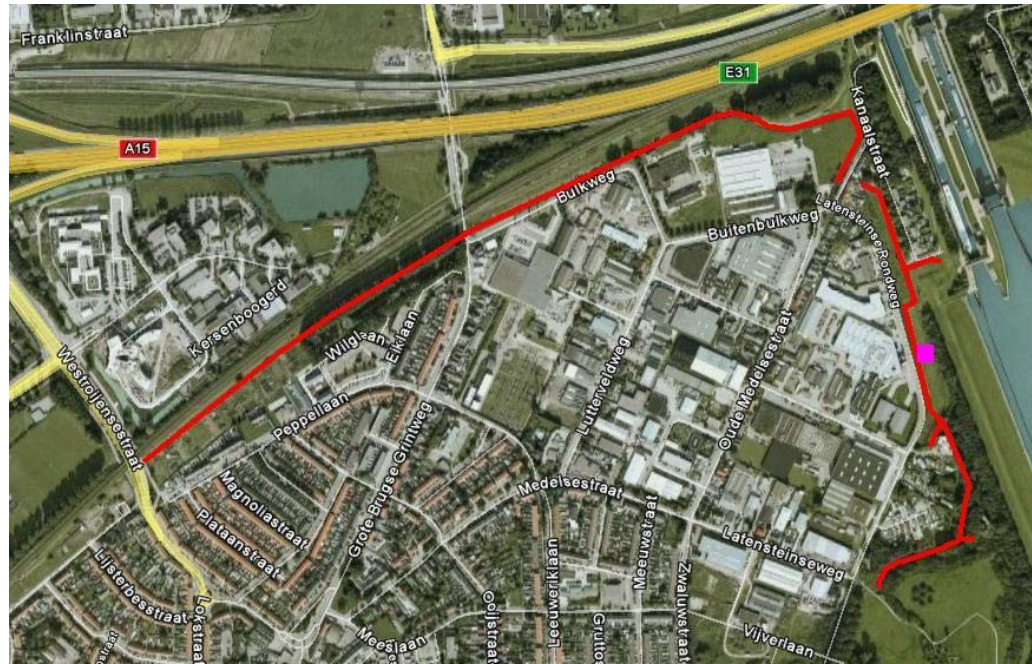
Figuur 4: overzicht van de aangetroffen vogels van de Vogellijst.
● Roekenkolonie

5-5 Zoogdieren

Tijdens het veldonderzoek is één zoogdiersoort waargenomen, namelijk het konijn. Er zijn drie exemplaren waargenomen aan de rand van een bosje langs het Amsterdam-Rijnkanaal. Het konijn staat vermeld in tabel 1 van de FF-wet.

Omdat de aard van de werkzaamheden naar verwachting geen nadelige gevolgen voor vleermuizen met zich meebrengt is geen onderzoek verricht naar het voorkomen van vleermuizen.

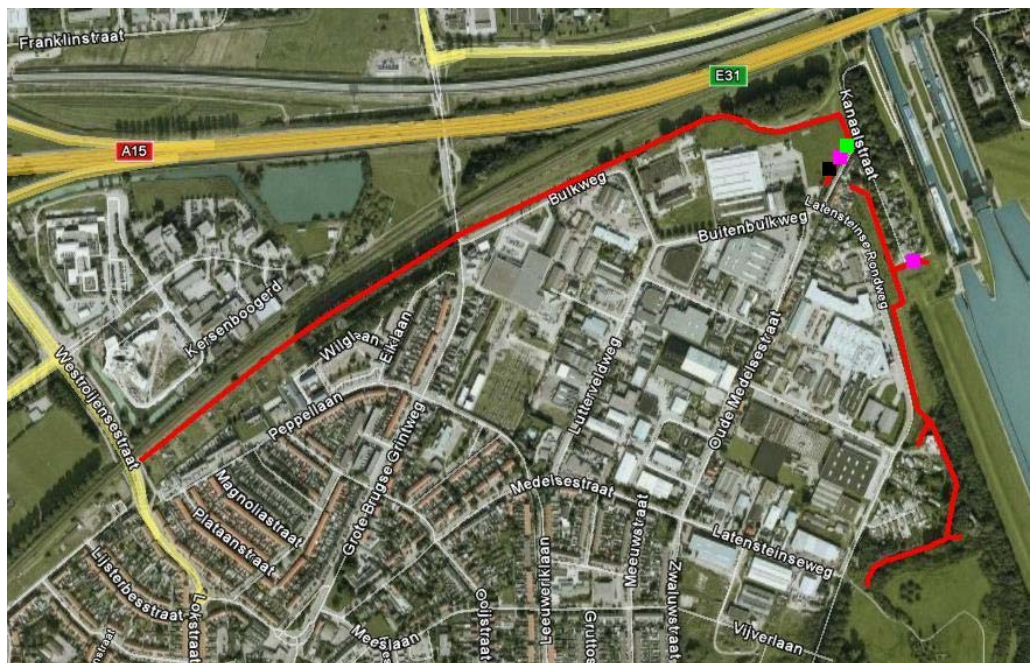

Figuur 4: waarnemingen van zoogdieren.
 Konijn

5-6 Vissen

In de reeds bestaande watergangen is met behulp van het schepnet (40x70 cm) onderzoek verricht naar de aanwezigheid van beschermde vissoorten. Er zijn tijdens het veldonderzoek geen beschermde vissoorten aangetroffen. Van alver en marmergrondel zijn elk twee exemplaren gevangen. Uit de literatuur is een waarneming uit 2008 bekend (archief Bureau Viridis).

Figuur 5: aangetroffen vissen in het plangebied.
 Kleine modderkruiper (archief Bureau Viridis)
 Alver
 Marmergrondel

Uit de gegevens van een onderzoek dat Bureau Viridis in 2008 voor de gemeente Tiel heeft uitgevoerd blijkt dat de kleine modderkruiper voorkomt in een watergang binnen het plangebied. De kleine modderkruiper staat vermeld in tabel 2 van de Flora- en faunawet. Figuur 4 geeft een overzicht van de aangetroffen vissen.

5-7 Gegevens natuurloket

Het natuurloket is geraadpleegd met betrekking tot de kilometerhokken 158-434 en 159-434 waarin het plangebied gelegen is. Uit de gegevens blijkt dat in beide kilometerhokken vrijwel alle soortgroepen niet, slecht of matig onderzocht zijn. Er zijn bij het natuurloket geen soorten uit de tabellen 2 of 3 van de Flora- en faunawet bekend in de geraadpleegde kilometerhokken. Wel is er één zoogdiersoort, één vaatplant en twee amfibiesoort uit tabel 1 van de Flora- en faunawet bekend. Voor soorten uit tabel 1 hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd bij werken die onder ruimtelijke ontwikkeling vallen, zoals het graven van een watergang.

6 ANALYSE

6-1 Analyse

De gemeente Tiel wil bij het graven van de watergang geen verbodsbepalingen van de FF-wet graag conform de Gedragscode Flora- en faunawet van de gemeente Tiel uitvoeren. Deze gedragscode dient ervoor de administratieve last die gemoeid is met het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet, te verlichten. Wanneer er wordt voldaan aan de voorwaarden die in de gedragscode worden gesteld, geldt dat voor sommige soorten en werkzaamheden geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. In het geval van 'ruimtelijke ontwikkeling' waartoe ook dit project behoort, hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd voor soorten uit tabel 2 van de Flora- en faunawet. Voor soorten uit tabel 3 moet bij ruimtelijke ontwikkeling nog wel ontheffing worden aangevraagd. De geplande werkzaamheden aan de bestaande watergangen worden in de gedragscode beschreven als "slootdemping, herprofilering en waterbodemsanering" in hoofdstuk 3.3.1. Onder herprofilering wordt verstaan: het opnieuw vormgeven van het profiel van een watergang, waarbij het profiel afwijkt van het oorspronkelijke profiel. Dat is in dit project aan de orde.

Uit de in deze quick scan verzamelde gegevens blijkt dat er in of bij het plangebied twee beschermde soorten voorkomen die nadelige gevolgen van de werkzaamheden kunnen ondervinden:

- kleine modderkruiper
- roek

De kleine modderkruiper staat vermeld in tabel 2 van de FF-wet, de roek staat vermeld op de Vogelrichtlijn en de op de zogenaamde Vogellijst.

6-2 Ontheffingsaanvraag

In verband met het voorkomen van beide soorten dient voor de werkzaamheden een ontheffing van art. 75 van de FF-wet aangevraagd te worden.

Echter, indien de werkzaamheden worden uitgevoerd conform de gedragscode van de gemeente Tiel geldt een vrijstelling van het aanvragen van een ontheffing.

De gedragscode van de gemeente Tiel geeft de volgende voorwaarden aan voor het herprofileren van sloten:

- De werkzaamheden worden buiten het voortplantingsseizoen van **vissen**, amfibieën en **vogels** uitgevoerd, in de periode augustus - maart. De voorkeur gaat uit naar de minst kwetsbare periode voor waterorganismen: **augustus - september**.
- De werkrichting is in de richting van een watergang waarmee de betreffende watergang in verbinding staat, zodat aanwezige vissen kunnen vluchten.
- De bomen waarin de roeken nestelen mogen niet gekapt worden.
- Indien de bomen toch gekapt moeten worden dient een ontheffing van art. 75 van de FF-wet te worden aangevraagd.

Conclusie: Voor de werkzaamheden hoeft geen ontheffing van artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd conform de Gedragscode Flora- en faunawet Gemeente Tiel. De bomen waarin de roeken nestelen mogen niet gekapt worden.

7 AANBEVELINGEN

De bestaande sloot wordt verbreed en gedeeltelijk vernieuwt. Dit biedt mogelijkheden om de natuurwaarde ter plaatse te vergroten. Dit kan door de sloot en oevers zodanig in te richten dat er een gevarieerde water en oeverbegroeiing kan ontstaan. Hierdoor zal de sloot aantrekkelijk worden voor tal van plant- en diersoorten. De onderstaande inrichtingsmaatregelen worden voorgesteld.

Aanleggen van een natuurvriendelijke oever.

Door de oever flauw aflopend te maken wordt een bredere oeverzone geschikt voor de vestiging van een gevarieerde oeverbegroeiing. Door niet overal dezelfde hellingshoek aan te houden wordt meer variatie aangebracht.

Aanleggen steilkantjes

Vissen geven de voorkeur aan oevers die steil zijn. Daarom is het goed de flauw aflopende oever te onderbreken door delen met een steile oever met een waterdiepte van circa 40 cm.

Aanleg van inhammen

Om de oevervariatie nog meer te vergroten kan overwogen worden de oever over lengtes van 5 tot 10 meter een meter landinwaarts te verleggen. De zo ontstane inhammen krijgen een waterdiepte van 35 tot 50 cm. Hierdoor ontstaan geschikte paaiplaatsen voor vissen, maar ook voor amfibieën.

Aanleg van overwinteringsplaatsen voor vissen.

Vissen overwinteren op diepe plaatsen waar de watertemperatuur redelijk stabiel blijft. Doordat tijdens natte periodes veel water afgevoerd wordt neemt de waterdiepte in veel sloten in de winter af. Hierdoor verdwijnen geschikte overwinteringsplaatsen voor vissen.

Door het graven van tot 2 meter diepe gedeeltes in de sloot ontstaan geschikte overwinteringsplaatsen.

8 SAMENVATTING

De gemeente Tiel wil aan de oostkant van Tiel een aantal bestaande watergangen verbreden en uitdiepen. Daarnaast zal langs delen van het geplande tracé en nieuwe watergang gegraven moeten worden. De uitvoering van de werkzaamheden heeft mogelijk negatieve gevolgen voor de ter plaatse aanwezige (beschermd) plant- en diersoorten. Om te onderzoeken welke beschermde soorten in het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen, heeft de gemeente Tiel Bureau Viridis gevraagd een quickscan uit te voeren. Het veldonderzoek is uitgevoerd op 01-04-2009 en op 06-04-2009.

Tijdens het onderzoek is één soort uit tabel 2 van de Flora- en faunawet aangetroffen, namelijk kleine modderkruiper.

Direct grenzend aan het onderzoeksgebied is een roekenkolonie vastgesteld. De roek staat vermeld op de zogenaamde Vogellijst, een lijst van vogels die geen eigen nest kunnen bouwen, buiten de broedtijd ook gebruik maken van de nestplaats of jaarlijks hetzelfde nest gebruiken.

Gemeente Tiel wil dit project uitvoeren conform de maatregelen die beschreven staan in de "Gedragscode Flora- en faunawet" hoofdstuk 3.3.1, van de gemeente Tiel. De specifieke maatregelen die voor dit project gelden zijn:

- De werkzaamheden worden buiten het voortplantingsseizoen van vissen, amfibieën en vogels uitgevoerd, in de periode augustus - maart. De voorkeur gaat echter uit naar de minst kwetsbare periode voor waterorganismen: augustus - september.
- De werkrichting is in de richting van een watergang waarmee de betreffende watergang in verbinding staat, zodat aanwezige vissen kunnen vluchten.
- De bomen waarin de roeken nestelen mogen niet gekapt worden. Indien ze wel gekapt moeten worden dient een ontheffing van art. 75 van de FF-wet te worden aangevraagd.

Wanneer deze maatregelen in acht worden genomen, is het niet nodig voor de werkzaamheden een ontheffing van art. 75 van de Flora- en faunawet aan te vragen.

Wel dient tijdens de werkzaamheden de zorgplicht in acht te worden genomen. De zorgplichtbepaling wordt in de Flora en faunawet beschreven als de plicht dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende planten en dieren, evenals voor hen directe leefomgeving.

9 LITERATUUR

Nie, H.E. de, 1997.

Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Stichting Atlas Verspreiding
Nederlandse Zoetwatervissen. Doetichem.

Jeurink, Niels, Andrea van den Berg, Luc Hoogestein, 2006

Gedragscode Flora- en Faunawet Gemeente Tiel. Deventer.

Jong, Th. de, en J. van Gooswilligen, 2008.

Gemeente Tiel, Natuurtoets en Uitvoeringsplan Baggerwerkzaamheden.
Bureau Viridis, Culemborg.